

Є.А. Мамчур, викладач кафедри
теорії і методики іноземних мов
Уманського державного
педагогічного
університету імені Павла Тичини

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ- ФІЛОЛОГІВ

У процесі інтеграції України в європейський простір та міжнародну спільноту необхідною умовою розвитку та професійного успіху особистості, безперечно, є вільне володіння іноземними мовами, вивчення яких має значення не тільки на освітньому, але й на державному рівні.

Однією з найвиразніших рис навчання іноземної мови третього тисячоліття є компетентнісна зорієнтованість, що вже усталилася як наріжне поняття педагогічної науки. Компетентнісна переорієнтація мовної освіти, поза найменшим сумнівом, саме реалізація компетентнісного підходу в навчанні англійської мови майбутніх учителів-філологів вельми актуальна саме в період долучення української системи вищої освіти до Болонського процесу.

На початку 70-х років американський психотерапевт Роберт Лангс порушив проблему комунікативного підходу як «нового способу пізнання і коригування почуттів людини під час спілкування та адаптації до подій, що викликають певні емоції» [8]. Розв'язання питань з даної проблеми привернуло увагу багатьох учених з різних країн, що знайшла відображення у працях науковців Росії (Б. Беляєв, І. Бім, П. Гурвіч, Г. Китайгородська, Ю. Пасов, А. Старков та ін.), України (Л. Биркун, О. Вишневський, Т. Зубенко, В. Редько, Т. Сірик, Н. Скляренкота, Л. Єрмоленко ін.), Америки (Д. Хаймс та ін.), Англії (Г. Відоусан, У. Літлвун та ін.) тощо.

З огляду на вищезазначене, наша стаття має на меті висвітлити з позиції психолого-педагогічної науки важливість комунікативного підходу до навчання англійської мови майбутніх учителів-філологів у вищому навчальному закладі.

Вищий педагогічний заклад має готувати вчителя-філолога до

успішної професійної діяльності, готовності самонавчатися впродовж життя, виявляти оригінальність мислення, вільно, комунікативно доцільно виражати власну громадянську позицію, творчо і нестандартно розв'язувати життєві ситуації. Досягти цього неможливо без формування комунікативної компетентності.

Сутність поняття «комунікативність» розглядало багато дослідників (В. Артемов, В. Костомаров, А. Леонт'єв, Ю. Пасов, С. Рубінштейн, О. Тарнопольський, Н. Скляренто та ін.). Зокрема, на думку Ю. Пасова «комунікативність передбачає мовленнєве спрямування навчального процесу» [4, с. 36]. У своїй науковій статті «Проблеми комунікативного методу навчання іноземної мовної діяльності» О. Тарнопольський розглядає комунікативність як загальновизнаний принцип навчання іноземної мови, дослідник торкається всіх аспектів викладання і навчання, а саме: формулювання цілей, відбору змісту, методу, безпосередньо практики організації навчального процесу [7].

Зазначене актуалізує комунікативний підхід до навчання англійської мови майбутніх учителів-філологів, оскільки вміння спілкуватися іноземною мовою є одним із засобів розвитку та вдосконалення комунікативної компетентності й самореалізації студентів у майбутній професійній діяльності та життєвому просторі.

Варто зазначити, що дефініція поняття «підхід» у педагогічній науці розглядається як «сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь» [1, с. 785]. У свою чергу поняття «комунікативний підхід», зокрема у вивченні мови, тлумачиться як здатність користуватися мовою залежно від конкретної ситуації» [6, с. 71]. Нам імпонує таке трактування тим, що в ньому вкладено сутність основної мети навчання мови у вищому навчальному закладі – формувати комунікативну компетентність студентської молоді, що є безпосередньо метою нашої статті. Цей підхід до навчання англійської мови пов'язаний з компетентнісною практичною спрямованістю, на чому акцентують чинні документи – Концепція і Державний стандарт мовної освіти. Такий підхід забезпечить виховання мовної особистості у процесі мовленнєвої діяльності, що сприятиме формуванню комунікативних умінь і навичок майбутніх учителів-філологів.

Комунікативний підхід до навчання англійської мови майбутніх учителів-філологів як основа мовленнєвої діяльності

мовців дозволяє студентам виявляти свою компетентність за певних умов у специфічному оточенні та в окремій сфері професійної діяльності. У методичній системі розвитку комунікативної компетентності забезпечує важливу потребу студентів-філологів у спілкуванні, взаєморозумінні, встановленні життєвих і ділових контактів за межами країни, а це передбачає володіння мовними нормами, багатством та різноманітністю мовних засобів відповідно до стилю, типу й жанру мовлення і здійснюватися у процесі взаємопов'язаного та цілеспрямованого вдосконалення чотирьох видів мовленнєвої діяльності студентів-філологів – аудіювання (слухання – розуміння), читання, говоріння і письма, а робота над мовною теорією, формування знань та комунікативних умінь підпорядковується інтересам всебічного мовленнєвого розвитку кожного студента.

Відомий сучасний науковець з питань дослідження формування мовної особистості М.І. Пентилюк доводить, що комунікативний підхід «передбачає врахування: 1) потреби в спілкуванні; 2) мотивів акту спілкування; 3) обставин, за яких здійснюється комунікація. Спілкуватися молодь вчиться в процесі розв'язання комунікативних завдань, спрямованих на формування умінь визначати потреби спілкування, виступати в ролі мовця і співрозмовника, слухати, читати та сприймати почуте і прочитане, будувати висловлювання відповідно до потреб спілкування» [5, с. 47].

Ми вважаємо, що у реалізації комунікативного підходу до навчання англійської мови майбутніх учителів-філологів важливими є такі педагогічні чинники як:

- ознайомлення студентів із кожним мовним явищем (лексичним, морфологічним, синтаксичним) з проекцією на застосування його у практичній комунікативній діяльності;
- вивчення мовних одиниць та активне їх використання з урахуванням комунікативної ситуації та умов спілкування, сфери діяльності, мети і завдань комунікації;
- формування спеціальних знань, які мотивують, регулюють та вдосконалюють мовленнєву діяльність;
- формування комунікативних умінь свідомо ставитися до функціональних можливостей різних мовних одиниць відповідно до умов мовленнєвого спілкування;

- розвиток умінь створювати власні висловлювання (тексти), які належать до різних стильових різновидів і функціонують у певних комунікативних ситуаціях.

Зазначені аспекти вимагають від викладача створення на занятті таких умов, які спонукали б студентів спілкуватися, висловлюватися, доводити й аргументувати свої думки, впливати на учасників комунікації.

Найбільш ефективно комунікативний підхід до вивчення іноземної мови здійснюється, на нашу думку, у результаті впровадження у навчальний процес активних, діяльнісних, комунікативно орієнтованих методів та прийомів навчання, а саме за рахунок системи комунікативних вправ з поступовим ускладненням рівня завдань до них, а також внаслідок моделювання різнотипних навчальних комунікативних ситуацій, застосування проблемних завдань, мовних ігор, рольових ігор, проектів, диспутів, мозкових штурмів тощо.

Важливим і перспективним комунікативний підхід у педагогічній науці є саме тому, що він спрямований на отримання та закріплення студентами мовних знань та вмінь у процесі реальної комунікації в межах студентського колективу, мікрогрупи тощо. Комунікативний підхід до вивчення англійської мови майбутніх учителів-філологів як загальна основа мовленнєвої діяльності мовців дає змогу формувати й удосконалювати комунікативно-мовленнєві вміння і навички студентів, виявити їм свою компетентність до певних умов у специфічному оточенні та в окремій сфері діяльності. Орієнтація на активну мовленнєву діяльність висуває перед мовцями ряд завдань, під якими слід розуміти виконання дій одним або більшою кількістю індивідів, які у стратегічній послідовності застосовують свої власні компетенції з метою досягнення певного результату – успіху у спілкуванні.

Аналіз наукової літератури дозволяє нам стверджувати, що комунікативний підхід навчання англійської мови майбутніх учителів-філологів значущий у підготовці висококваліфікованого педагога та полягає в ефективній організації навчально-виховного процесу, коли засвоєння мови відбувається безпосередньо в процесі комунікативної (реальної чи модельованої) діяльності з метою оволодіння комунікативними вміннями і навичками.

Концептуальні положення про сутність і важливість комунікативного підходу до навчання англійської мови майбутніх

учителів-філологів сприяє підвищенню мотивації до вивчення іноземних мов, оптимізації навчального процесу, вирішення означених проблем, що потребують подальшого розв'язання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української літературної мови / уклад. і голов. ред. В.Т.Бусол. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун» 2002. – 1440с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання. – К. : Ленвіт, 2009. 13
3. Пассов Е. И. Коммуникативные упражнения / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1997. – 99 с.
4. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – [2-е изд.] – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.
5. Пентилюк М. Компетентнісний підхід до формування мовної особистості в євроінтеграційному контексті / Марія Іванівна Пентилюк // Українська мова і література в школі. – 2010. – №2. – С.2–5.
6. Словник-довідник з української лінгводидактики: Навчальний посібник / кол. Авторів за ред. М.Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2003. – 149 с.
7. Тарнопольский О. Б. Проблемы коммуникативного метода обучения иноязычной речевой деятельности – М. : Ин. яз. в шк., 1981. – № 6.
8. What is the Communicative Approach? : [електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.escp.org/approach.html#anchor>.

